

BỘ LAO ĐỘNG - THƯƠNG BINH VÀ XÃ HỘI

Bảo hộ lao động

TÀI LIỆU HUẤN LUYỆN
NGƯỜI SỬ DỤNG LAO ĐỘNG

NHÀ XUẤT BẢN LAO ĐỘNG - XÃ HỘI

BỘ LAO ĐỘNG-THƯƠNG BINH VÀ XÃ HỘI

BẢO HỘ LAO ĐỘNG

Tài liệu huấn luyện người sử dụng lao động

(Tái bản lần thứ hai, có bổ sung, sửa đổi)

NHÀ XUẤT BẢN LAO ĐỘNG - XÃ HỘI
HÀ NỘI - 2002

Lời nói đầu

Bảo hộ lao động luôn được Đảng và Nhà nước ta xác định là một chính sách lớn. Chăm lo cải thiện điều kiện lao động, bảo đảm các yêu cầu về an toàn vệ sinh lao động là một trong những nhiệm vụ trọng yếu để đẩy mạnh sản xuất, tăng năng suất lao động xã hội. Thực hiện tốt công tác bảo hộ lao động sẽ đem lại ý nghĩa to lớn về các mặt: chính trị, kinh tế và xã hội.

Hiện nay nước ta đang bước vào thời kỳ đổi mới, thời kỳ đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá đất nước, quy mô xây dựng và sản xuất ngày càng phát triển, sử dụng nhiều công nghệ mới, với máy móc vật tư rất đa dạng về chủng loại, nên các nhân tố có thể gây ra tai nạn lao động và bệnh nghề nghiệp cho người lao động ngày càng gia tăng. Vì vậy, việc thực hiện những biện pháp nhằm ngăn

ngừa tai nạn lao động, bệnh nghề nghiệp, bảo vệ và giữ gìn sức khoẻ cho người lao động là một yêu cầu rất cấp thiết.

Tài liệu này nhằm cung cấp những hiểu biết cơ bản về mục đích, ý nghĩa, tính chất, nội dung và những biện pháp chỉ đạo, tổ chức thực hiện công tác bảo hộ lao động cho cán bộ quản lý, cán bộ kiểm tra giám sát công tác bảo hộ lao động ở các địa phương, các ngành, các doanh nghiệp, cơ sở sản xuất kinh doanh.

Nội dung tài liệu gồm 3 phần:

- **Phần thứ nhất:** Giới thiệu những nội dung cơ bản của công tác bảo hộ lao động. Nghiên cứu phần này sẽ hiểu rõ mục đích, ý nghĩa, nội dung, tính chất, của công tác bảo hộ lao động, hệ thống pháp luật bảo hộ lao động hiện hành, trách nhiệm của các cấp, các ngành, các tổ chức và cá nhân đối với công tác bảo hộ lao động, các yếu tố nguy hiểm và có hại trong sản xuất.

- **Phần thứ hai:** Giới thiệu những biện pháp chủ yếu để cải thiện điều kiện làm việc, ngăn ngừa tai nạn lao động và bệnh nghề nghiệp, bao gồm 8 biện pháp về kỹ thuật an toàn, 8 biện pháp về vệ sinh lao động và các biện pháp tổ chức quản lý về công tác bảo hộ lao động.

- **Phần thứ ba:** Giới thiệu việc tổ chức triển khai thực hiện công tác bảo hộ lao động tại các doanh nghiệp, cơ sở sản xuất kinh doanh. Nghiên cứu phần này sẽ thấy được sự cần thiết của việc kế hoạch hoá và tự kiểm tra về bảo hộ lao động, tổ chức bộ máy và phân định trách nhiệm về công tác bảo hộ lao động trong

doanh nghiệp, cơ sở sản xuất kinh doanh cũng như việc sơ kết, tổng kết, thống kê, báo cáo về công tác bảo hộ lao động theo quy định hiện hành.

Giảng viên khi soạn bài giảng sẽ căn cứ vào nội dung của tài liệu để phát triển, mở rộng đi sâu hơn vào những vấn đề đã nêu ra. Ngoài các nội dung nói trên, tùy yêu cầu cụ thể cần giới thiệu một số lĩnh vực an toàn lao động của một số ngành, nghề sản xuất có nhiều nguy cơ gây tai nạn lao động (An toàn hoá chất; An toàn lao động ngành cơ khí; An toàn điện; An toàn lao động trong xây dựng; An toàn lao động trong sử dụng thiết bị chịu áp lực, thiết bị nâng, thang máy; An toàn lao động trong vận chuyển, bảo quản, sử dụng vật liệu nổ). Các nội dung này, giảng viên tham khảo các tài liệu chuyên đề và các tiêu chuẩn kỹ thuật an toàn, quy phạm an toàn lao động để chuẩn bị bài giảng.

Tài liệu này có thể còn những hạn chế và thiếu sót, rất mong nhận được nhiều ý kiến đóng góp của các đồng chí cán bộ quản lý sản xuất, cán bộ kiểm tra, giám sát an toàn lao động, vệ sinh lao động và giáo viên giảng dạy về bảo hộ lao động của các Bộ, ngành, địa phương.

VỤ BẢO HỘ LAO ĐỘNG
BỘ LAO ĐỘNG - THƯƠNG BINH VÀ XÃ HỘI

MỤC LỤC

Trang

Lời nói đầu	3
Hướng dẫn tổ chức huấn luyện.	7
PHẦN THỨ NHẤT: NHỮNG VẤN ĐỀ CHUNG VỀ CÔNG TÁC BẢO HỘ LAO ĐỘNG	9
I- Điều kiện lao động và các yếu tố nguy hiểm, có hại trong lao động sản xuất	9
1. Điều kiện lao động	9
2. Các yếu tố nguy hiểm gây chấn thương trong lao động	10
3. Các yếu tố có hại đối với sức khỏe trong lao động	12
II - Mục đích, ý nghĩa của công tác bảo hộ lao động	19
1. Mục đích	19
2. Ý nghĩa, lợi ích của công tác bảo hộ lao động	20
III - Nội dung, tính chất của công tác bảo hộ lao động	23
1. Nội dung	23
2. Tính chất của công tác bảo hộ lao động	26
IV- Hệ thống luật pháp về bảo hộ lao động	29
1. Quan điểm cơ bản của Đảng và Nhà nước về công tác bảo hộ lao động	29
2. Hệ thống các văn bản pháp luật hiện hành về bảo hộ lao động	30

V- Quản lý nhà nước về bảo hộ lao động	34
A. Nội dung quản lý nhà nước về bảo hộ lao động	34
B. Trách nhiệm của các cơ quan quản lý nhà nước trong công tác bảo hộ lao động	35
C. Quyền và nghĩa vụ của người sử dụng lao động	40
D. Quyền và nghĩa vụ của người lao động	41
E. Trách nhiệm và quyền hạn của tổ chức công đoàn	42
PHẦN THỨ HAI : NHỮNG BIỆN PHÁP CHỦ YẾU ĐỂ CẢI THIỆN ĐIỀU KIỆN LÀM VIỆC, NGĂN NGỪA TAI NẠN LAO ĐỘNG VÀ BỆNH NGHỀ NGHIỆP	44
I - Các biện pháp về kỹ thuật an toàn	44
1. Thiết bị che chắn.	44
2. Thiết bị bảo hiểm hay thiết bị phòng ngừa	45
3. Tín hiệu, báo hiệu.	46
4. Khoảng cách an toàn	50
5. Cơ cấu điều khiển, phanh hãm, điều khiển từ xa	52
6. Thiết bị an toàn riêng biệt cho một số loại thiết bị, công việc	54
7. Trang bị phương tiện bảo vệ cá nhân	55
8. Phòng cháy, chữa cháy	58
II - Các biện pháp về vệ sinh lao động	60
1. Khắc phục điều kiện vi khí hậu xấu	60
2. Chống bụi	61
3. Chống tiếng ồn và rung sóc	61
4. Chiếu sáng hợp lý	61
5. Phòng chống bức xạ ion hoá	61

6. Phòng chống điện từ trường 62
7. Một số biện pháp tổ chức sản xuất, tổ chức lao động. 63
8. Tâm lý, sinh lý lao động 63

III - Xây dựng và tổ chức thực hiện các quy phạm, quy trình kỹ thuật an toàn, tiêu chuẩn vệ sinh lao động. Đẩy mạnh công tác nghiên cứu khoa học và kỹ thuật phục vụ công tác bảo hộ lao động. 63

1. Xây dựng và tổ chức thực hiện các quy phạm, quy trình kỹ thuật an toàn, tiêu chuẩn vệ sinh lao động cùng với quy phạm, quy trình kỹ thuật sản xuất. 63
2. Đẩy mạnh công tác nghiên cứu khoa học và kỹ thuật bảo hộ lao động. 67

IV. Tổ chức nơi làm việc hợp lý đảm bảo an toàn lao động, vệ sinh lao động. 68

1. Khái niệm về nơi làm việc hợp lý 68
2. Tổ chức nơi làm việc hợp lý 68
3. Tổ chức làm việc ở những nơi điều kiện lao động nguy hiểm dễ xảy ra tai nạn lao động, bệnh nghề nghiệp. 69

V. Thông tin tuyên truyền và huấn luyện về công tác bảo hộ lao động 69

1. Mục đích, yêu cầu. 69
2. Một số hình thức thông tin tuyên truyền chủ yếu. 70
3. Tổ chức huấn luyện về bảo hộ lao động theo quy định của Bộ luật Lao động. 71

VI. Tổ chức thực hiện tốt các chế độ về bảo hộ lao động	73
VII. Thực hiện tốt chế độ khai báo, điều tra và thống kê, báo cáo tai nạn lao động.	74
1. Khái niệm về tai nạn lao động	74
2. Khai báo, điều tra, thống kê, báo cáo tai nạn lao động	76
VIII. Quản lý bệnh nghề nghiệp và chăm sóc sức khỏe người lao động	77
1. Khái niệm về bệnh nghề nghiệp	77
2. Thực hiện quản lý sức khỏe người lao động	79
3. Một số vấn đề cơ bản về phục hồi chức năng và chế độ BHXH, bồi thường đối với người lao động	82
PHẦN THỨ BA: TRIỂN KHAI TỔ CHỨC THỰC HIỆN CÔNG TÁC BẢO HỘ LAO ĐỘNG TẠI CÁC ĐƠN VỊ, DOANH NGHIỆP	84
I. Lập và thực hiện kế hoạch bảo hộ lao động	84
1. Mục đích, yêu cầu	84
2. Căn cứ để lập kế hoạch	85
3. Nội dung chi tiết của kế hoạch bảo hộ lao động	86
II. Tổ chức bộ máy và phân định trách nhiệm thực hiện công tác bảo hộ lao động ở các doanh nghiệp, cơ sở sản xuất kinh doanh.	88
1. Thành lập hội đồng bảo hộ lao động ở các doanh nghiệp, cơ sở sản xuất kinh doanh	88
2. Tổ chức bộ phận làm công tác bảo hộ lao động cơ sở	88

3. Tổ chức bộ phận làm công tác y tế cơ sở	89
4. Tổ chức mạng lưới an toàn vệ sinh viên	90
III. Công tác kiểm tra và tự kiểm tra về bảo hộ lao động	91
1. Mục đích, yêu cầu	91
2. Tổ chức việc kiểm tra và tự kiểm tra	92
3. Nội dung của công tác kiểm tra	93
4. Hình thức kiểm tra	94
5. Thực hiện đầy đủ và đúng thời hạn các biện pháp do cơ quan thanh tra kỹ thuật an toàn và bảo hộ lao động, cơ quan quản lý cấp trên và cán bộ kiểm tra của công đoàn các cấp kiến nghị nhằm khắc phục các thiếu sót đã phát hiện	95
IV. Sơ kết, tổng kết, thống kê, báo cáo	96
1. Thống kê, báo cáo	96
2. Sơ kết, tổng kết	96
Phụ lục 1: Những thuật ngữ và định nghĩa cơ bản trong lĩnh vực bảo hộ lao động	98
Phụ lục 2: Danh mục các văn bản hướng dẫn thực hiện các qui định của nhà nước về bảo hộ lao động	100
Phụ lục 3: Danh mục tiêu chuẩn, qui phạm nhà nước về an toàn - vệ sinh lao động	104
Phụ lục 4: Một số tiêu chuẩn cho phép	117

BẢO HỘ LAO ĐỘNG

(TÀI LIỆU HUẤN LUYỆN NGƯỜI SỬ DỤNG LAO ĐỘNG)

NHÀ XUẤT BẢN LAO ĐỘNG - XÃ HỘI

Chịu trách nhiệm xuất bản:

NGUYỄN ĐÌNH THIÊM

Chịu trách nhiệm nội dung:

VỤ BẢO HỘ LAO ĐỘNG

Sửa bản in:

TRẦN THỊ SINH

NGUYỄN THỊ THANH THẢO

Trình bày bìa:

MẠNH HÙNG

SÁCH ĐẶT IN

In 1.000 cuốn, khổ 13 x 19 (cm) tại Xưởng in Tin học và đời sống. Giấy chấp nhận đăng ký kế hoạch xuất bản 4/148/XB-QLXB do Cục Xuất bản cấp ngày 06/02/2002.

In xong và nộp lưu chiểu Quý I/2002.